

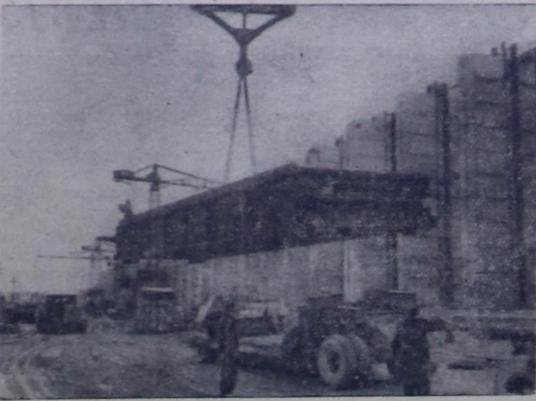
СЭКП обкомунда болгаш облкүүскомда

Мал чөмнери белеткээр талазы-биле социалисттик чарыштың мурнакчыларынга шилчири Кызыл туктарны тывысканы

СЭКП обкомунун бюрону болгаш область Советинин күүсүмү колхозтарда, совхозтарда мал чөмнери белеткээр талазы-биле социалисттик чарыштың чорун турарын чугаалашкан, сентябрь 1-де байдал-биле алдыга сизен белеткелдинге, сизос салымшыкынага дээр көргүзүлгөни Чөөн-Хемчик, Эрзин, Өвүр, Би-Хем, Таңды районнарның колхозтары чедип алган, а колхозтарның болгаш совхозтарның аразында чарыштын бирги черин Наа-Хем районун Ленин аттыг, Би-Хем районун «Кызыл сылдыс», Ленин аттыг, «Кызыл тараачын», Чөөн-Хемчик районун «Искра», «Хорун-Дат», «Кызыл тараачын», «Большевик» колхозтары болгаш Барыын-Хемнин районун «Барлык» совхозу алап турар деп демделген.

Оң-биле чергелештир мал чөмнерин белеткелди Чаа-Хөл, Бай-Тайга, Улуг-Хем, Суг-Хөл болгаш Тес-Хем районнарда, «УТКА» 25 чылы. «Элегес» совхозтарда оңза багай чорун турарын демделген. Мал чөмнеринин белеткелдинин талазы-биле дээр көргүзүлгө дээш СЭКП обкомунун болгаш облкүүскомун районнар аразында шилчири Кызыл тугун Чөөн-Хемчик районга, колхозтар аразында шилчири Кызыл тукту Наа-Хем районун Ленин аттыг колхозунга хөмөр арттырган. Сентябрь 10-дан эрттирбей сизген белеткелдинин, сизос салымшыкынын планын күссөдир тызале, колхоз, совхоз бүрүзүнге мал чөмнеринин белеткелдин күштелдирерин хандырар хемчеглерин алдыры, колхозтар, бригадалар, эвенолар аразында социалисттик чарышты калбартирерин областтын көдө ажыл-агый эргеделдинге, Бай-Тайга, Улуг-Хем, Суг-Хөл, Тес-Хем, Чаа-Хөл районнарның СЭКП райкомнардыга болгаш райкүүскомнардыга база совхозтарынга, МТС-теринге дааскан.

ЧУРТТУҢ ТУДУГЛАРЫНДА

Сталинград ГЭС-тин тууду шийтирилг үелде кирген. Чылдыл төмүзүнге чедир баштайгы ийн гидроагрегаттарын ажылгалта кирир туудугжулар коллективин хүдүзгөн.

Чурукта: Сталинград ГЭС-те эгелде ажылын чорууду турары.

Украинада Кременчук ГЭС-тин туудугжулары баштайгы ийн агрегаттарын айткан хуусазындан эрте ажылгалта кирир деп хүдүзгөзүн чедипкини күссөдир турар.

Чурукта: суг чаар платина бетоннап турары.

Сахалинның порт хоорайы Холмскада чуртталга бажынарның туудуу калбартып турар. Бу чылын хоорайның чуртталгалары он-он муу дөрбөлчн метр шолдуг чуртталга бажынарнын алдыр.

Чурукта: Советская кудумчуда чуртталга бажынарның туудуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

„Улустар аразында тайбыңны быжыглаары дээш“ делегейин Ленинчи шаңналын япон профессор Каору Ясуиге тывысканы

Япон хой-нитичи көсү ажылдакчы, атомун болгаш водородтук чөмөктү хоругдуары дээш Бүгү-япон чөмүлөдүн даргазы профессор Каору Ясуиге «Улустар аразында тайбыңны быжыглаары дээш» делегейин Ленинчи шаңналын сентябрь 5-те Кремльдин Улуг ордузунга тывыскан.

Делегейин Ленинчи шаңналарын талазы-биле Комитеттин даргазы Д. В. Скобелын байырлыг хуралды ажыткан. Тайбың дээш, атомун дайыннын аймылын чылаадыр дээш, улустар аразында найралды быжыглаар дээш демиселе профессор Каору Ясуигени шыгаргангай

ачы-хавыяларын ол демделген. Тайбың камгалаалыны Совет комитетинин даргазы Н. С. Тихонов, академик Е. М. Жуков, профессор Ф. И. Кожеников, Педагогика эртемнеринин академиязынын президентин И. А. Канров, Москваның күрүн университетинин студентин Инесса Квинкина байыр чедирип чүе чугаалааннар. Бедик шаңнаал— Ленинчи шаңнаал-биле колбаштыр олар шупту профессор Каору Ясуиге ижин байыр чедирип, улустар аразында тайбың болгаш найралды демиселе чаа-чаа чедипкинерин болурун алаа күзөөн.

Тайбың камгалаалының Совет комитетинде

Тайбың камгалаалының Совет комитетинин Президиумун хураал болган. Советтин калбак хой-нитичинин төлөөкчилери хураалга санал берген, Стокгольм конгрессинин түнөөдөрүн бистин чуртувустун республикаларында болгаш областтарынга чугаалаажы бергенниң дугайын, Конгрессинин атомун дайыннын аймылына узур бүгү-ле тайбыңга ынакшыдыг кижилерин каттыжарына идилаг болуп турар шийтирилери совет хой-нитичинин, бүгү-ле совет кижилеринин чыгыс эл-сеткидиг деген турарын дугайын чугаалааннар. Хой санниг резолюцияларда болгаш кыйгырылгала совет кижилер КНО-нуң Кол Ассамблеязының оңза сессиязынын шийтирилери амдырал кырынга сонгарал чокка боттандырары, АКШ биле Англиянын чөмөктү

куштери Ливандан болгаш Норландан доп-дораан үндүрер дугайын негеп турарлар. Тайбыңнын хөмөргө узуг кыжаныгы база катан-ла тургуза берген америк удуруткучу бөдүктөрүн Иракка Чөөн чүкте шериг күжү херегелен турар аймылдыг өчүк-чөгөөдөрүн тайбыңнын совет талаалкчылары шийтирилди-биле буруу шаап турар. Бүгү делегейин хой-нитичи-биле калы совет узус АКШ-тың Кыдат Узус Республиказында узур агрессиват үүлдиглери доп-дораан сохсадырын негеп турар.

Тайбың камгалаалының Совет комитетинин Президиуму чөмөктү-нитичинин дүжүрери болгаш улустар аразында дем-каттыжылажы дээш Тайбыңнын бүгү-делегей конгрессинин түнөөдөрүн ССРЭ-ге калбаа-биле чугаалаажып көөрүн улам ыңай чорууду талазы-биле хемчеглери чүдүдү деп көргөн.

„РСДРП-ның бирги съездизи“ деп документилер болгаш материалдар чыылдазы

СЭКП ТК-ның чанында Марксизм-ленинизмдин ийгилигунде белеткөн „РСДРП-ның бирги съездизи“ деп документилер болгаш материалдар чыылдажы күрүнениң политиктиг нөмүр үндүрер черинде паралап үндүргөн.

Чыылдаа Россияга марксизм пролетарки партияны тургузарына Владимир Ильичинин идея болгаш организал талазы-биле рөзүн көргүзүп турар В. И. Ленинниң 1895—1899 чылдарда бижээн ажылдары, а ол ышкаш Россияга социал-демократтыг партияны хевираттирерин келгенниң кол-кол айтырылларына турсааткан чүдүдөр кирген.

Бирги съездинин бүгү-ле бар болуп турар документилери болгаш материалдары: „РСДРП-ның Манифестин“, „шиитилер“, хун айтырымынын төлөвилелери, „Манифестинин төлөвилелери“, РСДРП-ның болуп эртең съездинин дугайында материалдар болгаш дымнадылар чыылдаа кирип турар.

Эң улуг домна сес-ле ай иштинде туттунган

КРИВОЙ РОГ. (СЭТА). сентябрь 6-да 14 шак 50 минутада ССРЭ-де болгаш Европага эң-не узуг «Комсомольская № 4» деп домнаны «Кривокопальная» үрүтүн тургускан. Чаа суугуну чөк дөң кысга үе иштинде—8-ле ай иштинде туттунган болгаш кызыл дөң хуусазындан 25 хөвүк буруннар ажылдала кыргын.

Чаа домнага аза-чурттуг техниказынын сөөлү бүгү-ле чедипкинерин ажылтаан. Бүдүрүлгениң кол-кол чуртугаларынын башкарылганы автоматтыгга, суугунун кампаниязынын хуусазын 10 чыл чедир узадар азын хемчеглери алган.

Домнаны туудуунга ийн муң ажыг оодар болгаш кыстар ажылдап турган. Дуржулаалыг чөмүк домна туудугуларынын удуруткучу-биле оларнын дык хөй амдыралдык баулуг школаны алаа эртин, туудугунуң тускай эртемнерин шийткелден алган. Туудугуларга бүгү Кривокопальная комсомолчулары болгаш аныктыр, бүгү чурт узалап турган. Хөй-хөй акы-думкалышкы республикаларын он-он заводтарындан дерлагелер өлчө көп турган.

Тарааны ынчаар хүлээп ап болбас

Чөөн-Хемчик районун колхозтары бо чылын гектар бүрүзүндө 20 центнерден кудулавайн турар бедик дүжүттү өстүрүп алганы өөртүчүг. Иччалла-даа ол бедик дүжүттү хүдөөп алдырынга Чадаанын тараа хүлээп алыр черинин багай белеткелени хөмүдөнчүг.

— Областа тараа продуктулар эргелелин удуруткучулары эштер Дев, Неделин олар брезент бээр болуп алаашкын кылгаш, амга чедир чорутууан. Дуржулаалыг механик чорудуп бээр дугайында хөй удаа дилетни кылып келди. Адак сөөлүдө Кызылдан бир инженер баты дөңдөн бээр ам дөрт хөндү— деп СЭКП райкомунун секретары эш Дилгичев хөмүдүп турар.

Ол тараа хүлээп алыр черинин экинден кире бөргө, ында окладтын ханазында самбырада «Брокер» кестүп турар. Ында 1958 чылдың дүжүдүнүң үдөкчизи ашакты чураан. Оң чугаалап турары болза: «Бодунуң таламдан хүлээп алышыңа бүгү-ле чүдүдери кылдым, а девискээриниң ашталгазынага хол дөгбөң-дир». Оң барымдазы кылдыр даштарын, көөгүлөрүн чүрүп көргүскөн.

Шынал-ла, областын тараа продуктулар эргелелин удуруткучуларынын бо үелде озутувай, ажыл чылыр чоруу-биле канчап-даа өштежип болбас. Олар районун дилээн чүгле хандырар өвөс, харын ында байлал бергелен турар, боттары-биле барып хемчег алыр ужурулар.

Шынал-ла, «Брокер» койчутуш шүтүмчүлөөн деп чүвени тараа хүлээп алыр черин девискээри көргүсө бээр. Шөлдүн ортузунда арай алаан цементлөөн, а өсө девискээрин үрүмек сай, чудурук дег даштар, довурак болгаш өсө-даа чүдүдөр шыккан, артында дески өсө—оңгул-чингал. Алаа тараа урар аргажык. 300 ажыг тонна тараа ол сарай аздандан эгелеш дөңгө сайгыт, даштыг, довурактыг чераерге чедир дашкаарлаан. Чаа дүжүттүн чөмгөр чаагай тараларын сай, довуракка ынчаар борап турары хараданчыг.

Чөөн-Хемчик районун колхозтары сентябрь 5-ке чедир 2572 га тарааны лафеттиг жаткалар-биле, чүгле 494 ганы комбайн-биле шүүт кескен болган оорган 2100 ганы бастырган. Иччангаш тараа хүлээп алыр черде анылаан ажаап алган тараалар база хөй-биле кирип турар. Иччангаш оларын кургалдып, арылган шүүдөп турарынын ужуру чүд? Лафеттиг жаткалар-биле кескен тарааларын тавычаларга чогуур өбүгө чедир кургалтайн, темпин дүргөдөдир, дораан бастырап деп алган, далашканынын чылдагазындан оларнын өз-шыгы узуг болуп турар. Иччангаш тарааны баштай кезер, оң соонда бөдүрүп бастырап, кургалдып, арылгаш дээш үш-дөрт дакпыр шүүдөп үндүрүп турар. Дүжүт ажаап алышынын бо дешпалегит аргазынын ужуру-дузанын ынчаар чидирип турары өткө шын өвөс. Тавычала тарааны бөдүрүп бастырган соонда кургалдып, каш кытап арылгаш шүүдөп үндүрбөс база чидиргенин эвөкөдир дээш анылаан ажаап алышынын чорудар ужуруг.

Ол тараа хүлээп алыр черде 300 ажыг тонна тарааны кургалдып, арылгашына хөй кижилер чедип-шейт турар. Ында «Большевик» колхозтун узаттыр оовалган ынчеге-тарааны аздандан ийн келген. Ону сайгара ышкен кижилер четкипей турар. Оларын кырынга чаа тараа келер болза, узуг бергелешпей болур дээш эш Дилгичев сентябрь 5-те колхозтардан тараа сөөртүрүн ооскадыр деп айтышыкыны берген. Иччангаш колхозтарын шаңнарында тараалар база дөңүп, оларын дүргөн сөөртүрүн негеттишип турар. Колхозтарын шөлдеринде бедик дүжүттү көрө турар-ла ону хүлээп алырынга чогуур белеткелди СЭКП райкому болгаш райкүүсөмөй-шаанда хынап, хемчеглери албаанын бо дүрүзүлгенин байдал көргүзүп турар.

Тарааны ынчаар хүлээп ап болбас! М. ЛЮДУП, «Шынал» тускай корреспонденти.

Мал чөмнеринин белеткелдин дооскан

Өвүр районун «Торгалыг» дөңдө ажыл-агый артылың колхозчулары нитичинин мааныга 7001 тонна сизгени, 1922 тонна сизлесту белеткелени. Иччангаш малга чөмнер белеткээр план күссөттиргени өл.

Ак-Чыраада эш Балганга удурткан ийгилиг бригада 1582 тонна сизгени, 500 тонна сизлесту белеткеш өсө бригадалардан дээр ажаалдан. Колхоз баштаар чери бригадалар аразында шилчири Кызыл тукту бо бригадала тывыскан. Малчиннар Бады, Сүрүн-өөл, Ий-ма, Мадыр-өөл оларнын кайында да тус-тузунда 23 тонна сизгени белеткеш, хынатгаларында кажаалдан алган.

О. ЛАНЗЫ.

Кызылдың инкубатор станциязының сезон ажылының түңнели

Чурттуң иштинге азын-чөмнүк элбөкшенин тургузарына азырал куштарын тараа ажаадыг колхоз, совхоз бүрүзүнге өстүрерин узуг ужуру-дузалап. Азырал куштар азын шынарыг эшти, чуртуганы болгаш күш чөөктерин берип турар.

Чылда бир дагаа ортума-биле 150 чуртга бээр деп санаар болза, чуртугалар чылда 7,5—8 кг чедип турар, бир өвөс дагааны оодарын 5 ай өстүргөн согар болза, 20 кг ажыг бедик шынарыг эшти берип болур. Кунтан азыр продукциянын чыгыстың хемчөлелин талазы-биле бөт-өртө күш ажылын кайы хире шын организастап, баш бүрүзүндө кайы хире бедик продукцияны ап турарындан дөрт хил-маарымгалы кысга-даа бидилчээр.

Дагаанын чуртугаларында, оң экинден-даа составында кижинин организаминге чугула негеттөөр бөлөктөр, үстөр, үтөөлөөр, минералдар болгаш өскелер-даа хөй. Иччангаш ол узуг ажыктыг, бедик шийгээделегит чөмн берип турар. Оң-биле чергелештир азырал куштар болза эш дүргөн өтүчөл. Чижээ, өдүрөк огул чуртугалар чыгысында 50 грамм хире дензилг, оң соонда ийн ай иштинде өскелде оң дензилг 2 кг челе бээр, иччангаш чуртугалардан чыгын үтөгенин соонда кыс дагаа 4—5 ай болгаш-ла төрүп, чуртуга берип агаар.

Чурттуң иштинге күш ажылын саймырадырдыга инкубатор станцияларынын роль дык узуг. Чижээ, март, апрель айларда инкубаторга чылдым чымылдырган дагаа оодары ол-ла чылдым август, сентябрь айларда төрүп, чуртугаларын берип эгелей бөөрөр.

Инкубатор станциялары колхозтарын эки уксалыг үрө-тылгур дэгаалар-биле хандырарын дүргөлдөп турар. Инкубатор станциялар бөдүнуң сорулгазын канчаар күтүседир алаа колхозтарын кайы хире киржип турарындан хамаар-лей бээр.

Дагаа чуртугаларын инкубатор станцияларга хөй-биле дужаап турган бөдүнуң колхозунга болгаш өскө-даа колхозтарга күш ажылыңны быжыг чөм болзаын тургузари шийтирилг роль ойнар. Азырал куштарын азыралына кузурга төргөн чөмнерин бидилчээр.

Бистин колхозтарын хөй нуруу-зу күш ажылын саймырадыр талазы-биле биче өвөс ажыларын кылып турар. Илангыч Би-Хем районун Ленин аттыг колхозу (куш ажаакчы эш А. Лебина) 1957 чылда төрүт бир дагаандан 75 чуртуга азыр планын тургаш, ээ-лүн 80 кылдыр күссөткен болган 1958 чылда 80 чуртуганы азыр планын турган, чугула баштайгы 7 айларын иштинде 58 чуртугаларын алган. Ол чикеткиг күш ажылынын мурнакчылары областтын өскө-даа колхозтарында болган совхозтарында бар.

Шак ийдиг четпес байдаларын Би-Хем районун «СЭКП ХХ селдизин», Чаа-Хөл районун «Кызыл тук», «Октябрь 14 чылы», «Ленинчи орк», «Октябрь 30 чылы», Таңды районун «Найрал» болгаш өскө-даа колхозтары көргөскөнөр.

Уетүнде четпес чоруктарын харлазы-биле Кызылдың инкубатор станциязы 1958 чылда колхозтардан чуртугалар саздып азыр планын чугула 53,2 хуу болгаш дагаа оодарын бээр планын чугула 59,9 хуу күссөткөн. Иччангаш инкубаторга салган чуртугаларын 75 хууун чымылдырып азыр планын турган, 78,6 хууун дилеттиг чымылдырып алган. Ийдиг болза-даа бир өвөс инкубатор станциязын директор эш Базыр-өөл ажаага кижилер хүдөөп алдыр, оларнын

оваажыр ажылынга тааржыр, таарышпазын көрүп, ол дугайында ында ажаалдап турар тускай өргөн-нитилер-биле сүмөлөшүп турган чугула, ол хуу оон-даа бедик болуру болгаш, оң хуу оон-даа бедик болуру чыгажык турган. Чижээ, эш Базыр-өөл чуртугалар сортулар черге Бескалованы хүдөөп алган. Бескалованын сортууан чуртугаларын 60—70 хууу инкубаторга кирбиң хөдүттүрүп турган. Ону биле туралда эш Базыр-өөл кандыг-даа хемчег албаан.

Оң-биле чергелештир колхозтардан чуртугалар чымр талазы-биле дирекция чери-даа, тускай өргөн-нитилер-даа багай ажаалдаан дээр-ин минийр херес.

Кызылдың инкубатор станциязынын ажылын чызын эрте эгелөөр-инте областың көдө ажыл-агый өргөлелин чамдык удуруткучуларынын ужуру бидилчөс, аразында чөмүккө, карышкан айтышкыны-нары биче өвөс саат ужураштырган. Чижээ, эргелелдин кол зоотелгени эш Ушakov чуртугаларын колхозтардан март айда чымн өгөдөр дугайында айтышкын бергенинин соон дарый ол-ла эргелелдин ветеринария кинизинин начальниги эш Деметлев дагаа чуртугаларын колхозтардан чымр болуулары шийтирер сизер хөрдүдөн тур мен».

О. САНЦО, Кызылдың инкубатор станциязынын узуг зоотехниги.

